

Szűcs Gáborné¹

Továbbtanulás – avagy irány a hadsereg?

Further Education – Promoting the Military?

Absztrakt

A munkaerőpiacon egyre nagyobb verseny folyik a munkavállalókért, így egyre korábbi időpontra tevődik át, hogy a későbbi lehetséges munkavállalókat megnyerjék maguknak a cégek, intézmények. Tanulmányomban igyekszem megvilágítani a katonai továbbtanulási és a képzőintézményekbe való bejutási lehetőségeket, illetve sok éves tanári munkám segítségével tanácsokat nyújtani abban, hogy milyen módon lehetne több fiatalot megnyerni a katonai pálya számára.

Kulcsszavak: pályaválasztás, továbbtanulás, katonai pálya, honvéd kadét, honvéd középiskola

Abstract

The increasing competition on the labour market results in companies and various institutions having to earn the loyalty of their prospective employees sooner and sooner in time. This paper deals with the enrollment possibilities to military schools and educational facilities. Relying on my multiple years of experience as teacher I intend to provide ideas how the military can offer more attractive career paths to youngsters.

Keywords: career choices, further education, military career, military cadet, military secondary school

Az általános iskola 7–8. évfolyamára járó gyerekeknek, az érettségi előtt álló fiataloknak és természetesen ezek szüleinek rémálma a pályaválasztás, hogy hova merre menjen a gyerek továbbtanulni. 13–14 éves korban általában a gyermekek még nem tudják pontosan, hogy mik szeretnének lenni felnőtt korukban. Nem ismerik a szakmák

¹ Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, doktorandusz – University of Szeged, Doctoral School of Faculty of Law and Political Sciences, PhD student, e-mail: szucsne.aniko.h@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2008-3758>

előnyeit és hátrányait és nagyrészt a saját képességeik és tudásuk, teherbíró képességük mélységét és határait sem. A szóba jöhető továbbtanulási lehetőségekről sokszor kevés információval vagy éppen fals, félrevezető információval rendelkeznek. A középiskola vége felé már valamivel több elképzelése van a fiataloknak a továbbtanulással kapcsolatban, de az információk hozzáférhetősége, valódisága itt sem mindig egyértelmű. Sokszor „divatból”, a baráti kör hatására döntenek, és nem veszik figyelembe a piaci, gazdasági és egyéb hatásait a választásuknak.

A továbbtanulás, pályaválasztás másik oldala azok a cégek, intézmények, amelyek egyre nehezebben találnak megfelelően képzett, elhivatott munkavállalót, így egyre korábban igyekeznek megismertetni a gyerekekkel, fiatalokkal (leendő munkavállalókkal) a céget és az általa nyújtandó előnyöket, lehetőségeket. Minél inkább „szem előtt” van egy cég vagy intézmény, minél több pozitív információt, ingert tud eljuttatni a fiatalokhoz, annál inkább van remény arra, hogy a továbbtanuláskor olyan szakmát választanak, amely majd a cég számára is hasznosnak bizonyul (és természetesen így reménye is van arra, hogy munkahelyválasztáskor a fiatal majd a céget választja). A legnehezebb dolga azoknak a cégeknek, intézményeknek van, amelyek speciális képességgel, tudással rendelkezőket keresnek, vagy olyan tudással rendelkezőket, akiket sokan tudnak hasznosítani, így nagy verseny alakul ki értük a munkaerőpiacon.² Vannak szakmák, amelyekkel nap mint nap találkoznak a fiatalok, így könnyebben felmerülnek ezek a pályaválasztáskor is, de a honvédelemmel kapcsolatos szakmák nagy része sajnos nem tartozik ezek közé.

Jelen tanulmányomban azt igyekszem megmutatni, hogy milyen továbbtanulási lehetőségekkel találkozhatnak az érdeklődő gyerekek és szüleik. Igyekszem azt is körbejárni, hogy milyen feltételekkel lehet ezeket a képzéseket elvégezni, illetve hogy milyen módon lehetne a hadsereget, a honvédelmet közelebb vinni a fiatalokhoz, a toborzást sikeresebbé tenni. A rendészettel kapcsolatos tudnivalókat nem érintem, mert ugyan vannak átfedések az ismeretben (és az átjárhatóságban is), de a rendészeti végzettség megszerzése után inkább a rendőri vagy a biztonsági terület felé érdemes orientálódni. Léteznek már olyan középiskolák, amelyek a Honvédelmi Minisztérium támogatásával az iskolai tanórákat kombinálják olyan elfoglaltságokkal, ismeretekkel, amelyek a honvédségi, katonai környezet segítségével bemutatják a katonai életpálya által nyújtott lehetőségeket, illetve olyan információkat szolgáltatnak, amelyek segítségével a diákok felkészülhetnek a katonai pályára. Ez egy nagyon jó lehetőség elérni a potenciális fiatalokat. „A Honvéd Kadét Programhoz csatlakozó iskolákban tanuló diákok, akik a »katonai alapismeretek« választható közismereti tantárgyat tanulják, vagy honvédelmi ágazati szakképzésben vesznek részt.”³ A Honvéd Kadét program 3 szintje: 1. honvéd középiskola, 2. honvédelmi ágazati szakképzés, 3. kadét programban részt vevő középiskolák. Ezeknél az intézményeknél választható tantárgyként katonai alapismereteket is tanulhatnak a diákok, és egyéb honvédelemmel kapcsolatos foglalkozásokon, versenyeken stb. vehetnek részt, de az iskola elvégzésével katonai végzettséget nem kapnak.

² Taksás Balázs: Az Európai Unióban (és ezen belül Magyarországon) kibontakozó gazdasági trendek kihatása a védelmi kiadások és képességek fejlesztésére. *Katonai Logisztika*, (2016), Különszám, 525–546. 543.

³ *Kadét*. Magyar Honvédség. Elérhető: www.iranyasereg.hu/page/kadet (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)

Az ország egyetlen honvéd középiskolája Debrecenben található Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium néven. A képzésben résztvevő diákok az iskola kollégiumában kerülnek elhelyezésre. A honvéd kadét osztályokba a felvételi követelmények az alábbiak (az iskola honlapja alapján 2019-ben ez volt a felvételi eljárás):⁴ fizikai, pszichológiai és pályorientációs felvételi eljárás lefolytatása, amely fizikai felvételi minimálisan előírt felülést, fekvőtámaszt és előírt távú és időn belüli síkfutás meg-tételét is jelenti, az általános iskolából vitt pontok számítása: 7. év végi és 8. félévi magyar, matematika, földrajz, angol nyelv és történelem + magyar nyelv és mate-matika központi írásbeli eredménye alapján történik.

A felvételi eljárás egyik hátránya, hogy eleve kizárja azokat, akik az adott napon nem érik el a fizikai felvételi minimálisan előírt szintjét. Lehet, hogy a jelentkező éppen valamilyen betegségből lábadozik, vagy a nagy „vizsgadrukk” miatt lesz sikertelen. Az is előfordulhat, hogy olyan iskolából, szülői háttérből érkezett, ahol a testnevelés és a mozgás nem volt megfelelően biztosított, így a felvételin elvérzik. Ennek kikü-szöbölésére érdemes lenne felkészítőket tartani, illetve több vizsganapot megadni pótlehetőségnek a felvételin elbukott jelentkezők számára.

A Kratochvil Károly Honvéd Középiskolában a képzésbe beletartoznak az alábbiak (ismét az iskola 2019/2020. tanévi felvételi tájékoztatója alapján):

- A tanulók az iskolában és a kollégiumban speciális honvédelmi napirend sze-rint élik mindennapjaikat.
- Honvédelmi foglalkozások, kirándulások, versenyek, felkészítések széles köre teszi színesebbé a diákéletet.
- Szaktárgyi korrepetálás, nyelvi felzárkóztatás és fejlesztés is hozzáférhető a honvéd kollégiumban.
- Formaruhát és gyakorló öltözetet biztosít az iskola.
- Honvédelmi alapismeretek tantárgy emelt óraszámú oktatása: 11. évfolyamtól speciális közép- és emelt szintű felkészítés csoportbontásban a katonai tovább-tanulás követelményeihez igazodva.
- Szabad pályaválasztás.
- Katonai és civil pedagógusok oktatják a különböző tárgyakat.
- Pályázati lehetőség a Honvédelmi Minisztérium Béri Balogh Ádám- és Lippai Balázs-ösztöndíjaira.
- Tanulmányi szerződés megkötése és kötelező érettségi katonai alapismeretekből.

Az iskola és a képzés nagy előnye – véleményem szerint –, hogy kollégiumi elhelyezés biztosított, így más településekről is bátran lehet erre a képzésre jelentkezni, illetve hogy van lehetőség ösztöndíjra. A honvéd középiskolában való képzés másik előnye, hogy honvéd kadét, igazgatási ügykezelő végzettség szerezhető az elvégzésével, és továbbtanulásra is lehetőséget ad. Az iskolából a felsőfokú továbbtanulás lehe-tősége is biztosított. Az iskola hátránya, hogy csak egy van belőle az országban, így kevesen tudnak oda bekerülni. A kollégiumi elhelyezés segít a távol élőknek is az iskola elvégzésében, de a nagy távolság és a kollégiumi elhelyezés jelentős többletköltséggel

⁴ Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium. Elérhető: www.kratochvil.hu/images/2018/felveteli_tajekozta-to_2019_20.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)

jár, ami a hátrányos helyzetű gyerekeket kizárhatja ebből az iskolából (több napra elegendő megfelelő ruházat megléte, hazajárás költsége, étkezés stb.). A hétvégi ügyelet és nevelői felügyelet ugyan segíthet valamelyest ezen a problémán, de 14–18 év közötti fiatalok esetében még szoros a családi kötelék, érzelmi, pszichikai és anyagi szempontból is előnyösebb, ha az iskola közelebb van a család lakhelyéhez.

A honvédelmi ágazati szakképzés úgynevezett szakgimnáziumokban történik, amely iskolák a honvédelemért felelős minisztertől kapnak a képzésre engedélyt. A négyéves szakgimnáziumi képzés keretén belül a diákok a honvédelemhez kapcsolódó tantárgyakat is tanulnak, ezáltal ezekből a honvédelmi szakmai tantárgyakból kötelezően közép- vagy választható emelt szintű érettségi vizsgát tehetnek. Ezáltal a sikeres érettségi vizsgával egyidejűleg a honvéd kadét, igazgatási ügykezelő szakképesítést is megkapják. A képzést a szakképzési centrumokhoz tartozó szakgimnáziumok képzései között lehet megtalálni. A képzésre felvételi alapján lehet bejutni. Ehhez tartozik egészségügyi alkalmasság, pályaalkalmassági szűrés és a központi írásbeli felvételi vizsga eredménye matematika, magyar nyelv és irodalom tantárgyakból. Ezenfelül figyelembe veszik az általános iskolai tanulmányi eredményeket is (a 7. év végi és a 8. félévi eredményeket magyar nyelv, irodalom, matematika, történelem, idegen nyelv és kettő, a szakmához kapcsolódó külön megjelölt tantárgy esetében).⁵ A fizikai felvételi hátránya itt is ugyanaz, mint amit a honvéd középiskolánál már tárgyaltam. A másik nagy nehézség és hátrány, hogy az érdeklődők és a szülők csak az iskolát tudják megtekinteni, de a szakmával kapcsolatos tudnivalókat, lehetőségeket esetleg nem ismerik, és a hadsereg életébe sem látnak bele. Például nem ismerik a betölthető munkakörök, előmeneteli lehetőségek, a várható illetmény összege, beosztásokhoz, munkakörökhöz kapcsolódó feladatrendszer, elvárt készségek stb. összességét. Itt az egyik nagy segítség a szakon tanító tanárok információkkal történő ellátása (mit jelent az adott szakma a hadseregben, milyen munkakört lehet vele betölteni, mi ott a munkavállaló feladata, hogyan és milyen területen lehet ennek a segítségével továbbtanulni, milyen a bérszínvonal, milyen egyéb járandóságok, előnyök járnak a szakmával stb.). A másik nagy lehetőség, ha a diákok a pályaválasztási és nyílt napokon hasonló munkakört ellátó valódi katonákkal tudnak beszélgetni, a hadseregről képeket, videókat megnézni. Az iskolák és a hadsereg közötti kommunikáció ezen a területen jelentősen nőtt az utóbbi időben, illetve a személyes katonai jelenlét is erősödött a középiskolák életében (információnyújtás, toborzás, kadétek jelenléte például honvédelmi napokon stb.). A nyári honvédelmi táborokkal kapcsolatos információk is sok gyerekhez eljutnak, ezt érdemes lenne esetleg több helyszínnel továbbfejleszteni. Az ilyen tábor után a gyerekek annyi élménnyel, információval térnek haza és úgy megszeretik a „katonai életet”, hogy minimum a táborba még egyszer vissza akarnak térni, de nem egy közülük a katonai életpálya iránt is elkezd érdeklődni (nyáron volt alkalmam ilyen gyerekekkel beszélgetni).

Az 52-es szakképzési számmal nyilvántartott honvéd kadét, igazgatási ügykezelő végzettség OKJ-tanfolyam⁶ keretében is elvégezhető lenne, de jelenleg nem találtam olyan képzési helyet, amely ilyen tanfolyamot indítana. A Honvédelmi Minisztérium

⁵ *Felvételi feltételek.* Budapesti Műszaki Szakképzési Centrum Than Károly Ókiskolája, Gimnáziuma, Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája. Elérhető: http://than.hu/?page_id=4052 (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)

⁶ OKJ: Országos Képzési Jegyzék.

segítségével lehetne ilyen képzőhelyekkel szerződést kötni a képzésre, ezáltal is nőhetne a toborzási és képzési lehetőségek száma és esélye.

Érettségi vizsga után (vagy a fenti szakköznevelő iskolában megszerzett honvéd kadét végzettség után) több továbbtanulási lehetőség is van azon fiatalok előtt, akik a katonai, honvédelmi pálya iránt érdeklődnek. Az 54, 55-ös szakképzési számmal rendelkező OKJ-s képzések felső középfokú szakképesítés megszerzését teszik lehetővé. Két év alatt honvéd altiszt végzettség, majd újabb fél év alatt honvéd zászlós végzettség szerezhető. Ekkor már nemcsak nappali, hanem munka mellett is végezhető esti vagy levelező képzésen is történhet a tanulás. 2019 szeptemberétől a Magyar Honvédség is indít altisztképzést tanfolyami keretek között. Ez az altiszt képzés már nem két éves OKJ-s képzés, hanem egy egyéves tanfolyami jellegű képzés, mely az Acélkocka fantázianevet viseli. Ha a jelentkezőnek nincs katonai előképzettsége, akkor a felvételi követelmények az alábbiak:

- betöltött 18. életév;
- legalább érettségi bizonyítvány vagy annak folyó tanévben való megszerzése;
- egészségügyi, pszichikai és fizikai alkalmasság;
- büntetlen előélet;
- „B” kategóriás jogosítvány (adott képzésekhez kötött például harckocsizó, logisztika stb.)
- a nyelvtudás nem előfeltétel, de előnyt jelent a felvételnél.

„Az MH Katonai Igazgatási és Központi Nyilvántartó Parancsnokság munkatársai már a megújult altisztképzési rendszer követelményei és a Magyar Honvédség által biztosított járandóságok ismertetésével népszerűsítik az altiszt életpályát.”⁷ Az altiszt képzésre több ágazatra (például szerelő, műszaki, katonai rendész stb.) és ágazaton belül is általában több szakirányra lehet jelentkezni (például páncélos- és gépjármű szerelő, elektronikai hadviselés, rádiós felderítés). Jelentkezni a „Toborzó Irodákban” lehet.⁸ Érdemes lenne a végzős diákoknak további információkat nyújtani (Toborzó Irodák címe, elérhetősége, üres álláshelyek ismertetése stb.).

Érettségi után a fiatalok a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen is folytathatják tanulmányaikat, ahol felsőfokú végzettséget szerezhetnek.

„A katonai felsőoktatás jelenleg négy alapképzési (Katonai vezető, Katonai üzemeltető, Katonai logisztika, Állami légiközlekedési) és négy mesterképzési szakból (Katonai vezető, Katonai üzemeltető, Katonai műveleti logisztika, Védelmi infokommunikációs rendszertervező) áll, amelyhez még szervesen illeszkednek a Hadtudományi Doktori Iskola és a Katonai Műszaki Doktori Iskola kurzusai.”⁹

A HHK alap- és mesterképzési szakjai az alábbiak: Katonai vezetői, Katonai üzemeltetés. A Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program új kihívást jelent a katonai felsőoktatás számára is, a megvalósítás sikeressége több tényezőtől is múlik. A hadsereg modernizációjával a felsőfokú képzésekben tanulók is új ismereteket, képességeket, készségeket kell, hogy elsajátítsanak.

⁷ Magyar Honvédség Altiszt Akadémia. Elérhető: www.mhaa.hu/index.php/felveteli-page (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)

⁸ A „Toborzó irodák” címe és elérhetősége: www.hadkiegzesites.hu/kozerdeku_adatok/kapcsolat (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)

⁹ Pohl Árpád: A magyar tisztképzés előtt álló kihívások. *Hadtudományi Szemle*, 12. (2019), Különszám, 223–234. 228.

Következtetések

„Európa – beleértve hazánkat is – a biztonsági kihívások mellett komoly versenyképességi és társadalmi kihívásokkal is szembesül. A fő probléma, hogy ezen kihívások forrásigényei egymással szemben konkurenciaként jelentkeznek. Mindegyikük kezelése a kihívásaikra történő válaszok megadása pénzt igényel, amellyel pedig az állam önmagában nem rendelkezik, hanem azt a gazdaság szereplőitől kell elvonnia.”¹⁰

A pénzügyi források mennyisége és időbeli hozzáférhetősége nagyban befolyásolja, hogy a cégek, munkáltatók milyen képzettségű és gyakorlattal rendelkező munkavállalót tudnak és képesek alkalmazni. A munkaerőpiacra jelenleg a munkaerőhiány a jellemző (főként speciális képzettségű munkakörök esetén), ezért a munkáltatók és köztük a hadsereg is, egyre nehezebben találhatnak elegendő és megfelelő képzettségű munkaerőt. A helyzet egyik megoldása a fiatalok minél fiatalabb korban történő megismertetése az egyes szakmákkal, munkalehetőségekkel, munkahelyekkel. Ezt a lehetőséget a Magyar Honvédség is felismerte, és a középfokú intézményekkel történő együttműködéssel, a toborzó irodákkal és a honvéd középiskola létrehozásával igyekszik közelebb vinni a katonai pályát a fiatalokhoz. A felgyorsult, modern világhoz történő alkalmazást segíti az „Acélkocka”¹¹ kialakítása is, hiszen rövidebb idő alatt lehet megfelelő tudást átadni a leendő katonáknak. Ám lehet, hogy ez ma már kevés. Igyekezni kellene a fiatalokat olyan felületeken elérni, amelyet szeretnek, mindennap használnak (például Facebook, Twitter, Youtube stb.), és ezeken folyamatosan aktuális információkkal ellátni őket. A toborzás és az oktatás terén is érdemes figyelemmel lenni arra, hogy: „A mai fiatalok tanulási szokásait erősen befolyásolja a digitális tér, az internet.”¹² Minden, amit ezeken az eszközökön, fórumokon tudunk hozzájuk eljuttatni, sokkal nagyobb eséllyel ér célba, mint a hagyományos elérési útvonalak által. A pozitív példaképek bemutatása és megismertetése a fiatalokkal (például valamilyen versenyen a honvédség „színeiben” induló és jó helyezést elérők bemutatása számukra) szintén előnyös lehetne. Nem utolsósorban pedig olyan illetményrendszert kellene kialakítani a honvédelemmel foglalkozók számára, ami vonzóvá teszi ezt a pályát (de ez egy újabb tanulmány kereteit is kimerítené).

Felhasznált irodalom

- Szelei Ildikó: A tanulási szokások vizsgálata felsőoktatásban tanuló hallgatók körében. *Hadmérnök*, 13. (2018), 4. 423–434. 433.
- Taksás Balázs: Az Európai Unióban (és ezen belül Magyarországon) kibontakozó gazdasági trendek kihatása a védelmi kiadások és képességek fejlesztésére. *Katonai Logisztika*, (2016), Különszám, 525–546.

¹⁰ Taksás i. m. (2. lj.) 543.

¹¹ Galambos Sándor: *Acélkocka*. Elérhető: <https://honvedelem.hu/cikk/acelkocka/> (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)

¹² Szelei Ildikó: A tanulási szokások vizsgálata felsőoktatásban tanuló hallgatók körében. *Hadmérnök*, 13. (2018), 4. 423–434. 433.

Internetes források

Felvételi feltételek. Budapesti Műszaki Szakképzési Centrum Than Károly Ökoiskolája, Gimnáziuma, Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája. Elérhető: http://than.hu/?page_id=4052 (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)

Galambos Sándor: *Acélkocka*. Elérhető: <https://honvedelem.hu/cikk/acelkocka/> (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)

Kadét. Magyar Honvédség. Elérhető: www.iranyasereg.hu/page/kadet (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)

Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium. Elérhető: www.kratochvil.hu/images/2018/felveteli_tajekoztato_2019_20.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)

Magyar Honvédség Altiszti Akadémia. Elérhető: www.mhaa.hu/index.php/felveteli-page (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)

Pohl Árpád: A magyar tisztképzés előtt álló kihívások. *Hadtudományi Szemle*, 12. (2019), Különszám, 223–234. DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.kesz.16>

A „Toborzó irodák” címe és elérhetősége. Elérhető: www.hadkiegeszites.hu/kozerdeku_adatok/kapcsolat (A letöltés dátuma: 2019. 09. 04.)